

Programma van toetsing en afsluiting 2023 - 2025

# **HAVO**

Christelijk College Schaersvoorde

## Ten geleide

Het Programma van Toetsing en Afsluiting (PTA) beschrijft de inhoud van het schoolexamenprogramma. Voor havo gaat het om een tweejarige examenperiode in leerjaar 4 en 5. Voor bepaalde vakken doe je een deel van het schoolexamenprogramma in leerjaar 4 en dat telt ook mee in leerjaar 5.

In dit PTA staat het volgende beschreven:

- De beschrijving van de stof per vak voor de toetsen en opdrachten.  
In dit PTA is per vak te zien om welke onderdelen van de stof het gaat. In het geval van een toets of een praktische opdracht staat ook aangegeven met welk gewicht het resultaat meetelt. De leerling dient alle handelingsdelen voldoende af te sluiten. Een voorwaarde voor deelname aan het eindexamen is dat alle onderdelen van het schoolexamenprogramma afgerond worden.  
Bij de beschrijving staan de domeinen die getoetst worden in het schoolexamen. Voor verdere specificatie van de inhoud van de domeinen verwijzen we naar [www.examenblad.nl](http://www.examenblad.nl).
- In het examenreglement staan alle regels en rechten rond het examen. Dit reglement is te vinden op onze website [www.schaersvoorde.nl](http://www.schaersvoorde.nl).

Voor alle vakken met een centraal examen stelt het College voor Toetsen en Examens (CvTE) het aantal en de tijdsduur van de zittingen vast. Het CvTE maakt indien nodig een specificatie bekend van de examenstof van het centraal examen. Kijk voor meer informatie op [www.examenblad.nl](http://www.examenblad.nl).

De komende leerjaren staan in het teken van het schoolexamen dat een goede voorbereiding is op het centraal examen. We wensen je veel succes met het studeren, de schoolexamens zelf en uiteindelijk de centrale examens. Een mooie kans om te laten zien wat je kunt en ervoor te zorgen dat je aan het einde van leerjaar 5 met een havo diploma bij ons van school gaat. Zet hem op!

Elroy Belterman, teamleider havo bovenbouw (3-4-5)

## 1. Beschrijving per vak

- aardrijkskunde
- bedrijfseconomie (beco)
- biologie
- culturele en kunstzinnige vorming(CKV)\*
- Duitse taal en literatuur
- economie
- Engelse taal en literatuur
- Franse taal en literatuur
- Geschiedenis
- kunst, beeldende vormgeving
- kunst, muziek
- lichamelijke opvoeding(LO)
- maatschappijleer\*
- natuurkunde
- Nederlandse taal en literatuur
- onderzoeken en ontwerpen (O&O)/ natuur, leven en technologie(NLT)
- profielwerkstuk \*
- rekenen
- scheikunde
- wiskunde A
- wiskunde B

\*Het combinatiecijfer wordt bepaald uit het gemiddelde van de eindcijfers (bestaande uit gehele getallen) van de volgende onderdelen: maatschappijleer, profielwerkstuk, culturele en kunstzinnige vorming. Het eindcijfer van elk afzonderlijk onderdeel mag niet lager zijn dan een 4.

## 2. Algemene toelichting bij het vakkendeel

Afnamemoment	In de kolom afnamemoment staat aangegeven in welk leerjaar of toetsperiode je een toets moet afleggen of een opdracht moet zijn ingeleverd.
Tijdsduur	In de kolom tijdsduur staat in veel gevallen de tijdsduur van de toets vermeld.
Eindtermen	de verwijzing naar de eindtermen uit het examenprogramma waarop de toets betrekking heeft (wat moet de leerling kennen en kunnen?)
Omschrijving	In de kolom omschrijving kun je een korte aanduiding van de stof aantreffen, bijvoorbeeld het onderwerp of de hoofdstukken die je moet bestuderen.
Toetsvorm	toetsvorm: mondeling (M), schriftelijk (S), praktisch (P), digitaal (D)
Type toets	type: toets (T), handelingsdeel (HD) of praktische opdracht (PO). HD is een opdracht waarvoor gewoonlijk geen cijfer wordt gegeven: het heeft dus geen invloed op het schoolexamencijfer, maar is wel een onderdeel van het schoolexamen; er moet net zolang aan gewerkt worden tot het 'naar behoren' (NB) is afgesloten. Let op inleveringstermijnen!
Herkansing	In de kolom herkansing wordt aangegeven of je de toets kan herkansen.

Weefactor	In de kolom weefactor wordt het gewicht binnen het schoolexamen van het desbetreffende onderdeel vermeld. Hieruit kun je dus opmaken hoe zwaar dat onderdeel meetelt bij het SE-cijfer.
-----------	---

### **Toegestane zaken bij afname schoolexamen**

Voor de hulpmiddelen die gebruikt mogen worden bij het schoolexamen wordt de Regeling toegestane hulpmiddelen voor de centrale examens VO 2023 toegepast. De regeling is te vinden op [www.examenblad.nl](http://www.examenblad.nl)

### **3. Toetsdata bovenbouw havo 2023-2025**

Schooljaar 2023-2024

H4	Periode 1
	Toetsweek 1
	Periode 2
	Toetsweek 2
	Periode 3
	Toetsweek 3
	Periode 4
	Toetsweek 4

Schooljaar 2024-2025

H5	Periode 5
	Toetsweek 5
	Periode 6
	Toetsweek 6
	Periode 7
	Toetsweek 7

*Na elke onderwijsperiode van gemiddeld 9 weken, volgt er een toetsweek. Na elke toetsweek volgt 1 herkansingsmogelijkheid*

### **Algemene regelgeving Herkansingen HAVO**

1. De school kent voor HAVO vier herkansingsperioden per leerjaar, m.u.v. het examenjaar, dit jaar kent drie herkansingsperioden.
2. Het aantal herkansingen dat een kandidaat in de voor-examenklas kan afleggen bedraagt per herkansingsperiode 1 schoolexamentoets. Per schooljaar kan een kandidaat 1 praktische opdracht (PO) herkansen.
3. Het aantal herkansingen dat een kandidaat in de eerste, tweede en derde herkansingsperiode van de examenklas kan afleggen bedraagt per periode 1 schoolexamentoets (T). Daarnaast kan een kandidaat één praktische opdracht (PO) in het examenjaar herkansen.

4. In bijzondere gevallen kan het bevoegd gezag voor een kandidaat een hoger aantal herkansingen toestaan dan vermeld in het tweede en derde lid.
5. Het hoogste van de cijfers behaald bij de herkansing en de eerder afgelegde toets of praktische opdracht geldt als definitief cijfer voor die toets of praktische opdracht.
6. Om bij Nederlands en de moderne vreemde talen voor de vaardigheden de afsluitende toets(en) in het examenjaar te mogen maken, moeten de betreffende handelingsdelen naar behoren zijn afgesloten. Indien dit niet het geval is kan de kandidaat de betreffende toets(en) in een later stadium, als aan de voorwaarde wel is voldaan, alsnog afleggen. Dit geldt dan als een herkansing.
7. De kandidaat wordt bij elk onderdeel van de handelingsdelen in de gelegenheid gesteld de uitwerking zodanig aan te vullen of bij te stellen dat daardoor het predicaat “naar behoren” kan worden verkregen.
8. Praktische opdrachten dienen op tijd te worden ingeleverd. Een van de criteria waarop de kandidaat wordt beoordeeld is het opstellen van en zich houden aan een planning, die het mogelijk maakt dat de opdracht op het door de examiner vastgestelde tijdstip wordt ingeleverd. Voor dit onderdeel wordt maximaal 10% van de scorepunten toegekend.
9. Bij overschrijding van de vastgestelde datum voor inlevering van een praktische opdracht wordt het cijfer met 1 punt verlaagd, omdat de 10% van de scorepunten voor het onderdeel planning, bedoeld in de laatste volzin van het vorige lid, niet kan worden toegekend; ook is het vanaf dat moment niet meer mogelijk de desbetreffende praktische opdracht te herkansen. Door de examiner wordt een nieuwe datum bepaald, waarop de opdracht uiterlijk moet zijn ingeleverd. Als regel zal deze datum binnen twee weken na de oorspronkelijke datum vallen. Wanneer ook deze tweede datum overschreden wordt, zonder dat daarvoor naar de beoordeling van de examiner en de teamleider een geldige reden was, wordt dit aangemerkt als een ernstige onregelmatigheid en wordt het cijfer 1 toegekend.

### Inleiding

**Methode:** Nieuw Nederlands 6<sup>e</sup> editie 4/5Havo, Laagland H4/5  
**Toegestane hulpmiddelen bij toetsen:** Geen (CE woordenboek Nederlands)

#### Verdeling CE/SE

**Het examenprogramma bestaat uit de volgende domeinen:**

*Domein A Leesvaardigheid*  
*Domein B Mondelinge taalvaardigheid*  
*Domein C Schrijfvaardigheid*  
*Domein D Argumentatieve vaardigheden*  
*Domein E Literatuur*  
*Domein F Oriëntatie op studie en beroep*  
CE: Domein A, C en D  
Hst 1 Basis, Hst 2 Lezen, Hst 3 Schrijven en Hst 6 Argumenteren  
SE :Domein A, B, C, D, E, F

#### Wat mag en moet CE en SE

**CE:** Leesvaardigheid  
**SE:** Hst 7 Formuleren en Hst 8 Spelling toets leerjaar 4  
Hst 3 Schrijven Tekst schrijven van minimaal 550 woorden inclusief bouwplan leerjaar 5  
Hst 4 Spreken Betogende voordracht van 8 minuten, leerjaar 5  
Literatuur (Laagland), literatuurgeschiedenis (Middeleeuwen en moderne literatuur, Module 2, 7 en 8)  
Mondeling Literatuur, over de 7 gelezen boeken en de poëziebundel.

#### Berekening eindcijfer SE

432 Spellen en Formuleren 10%  
553 Schrijfvaardigheid 30%  
561 Spreekvaardigheid 10%  
562 Literatuurgeschiedenis + gelezen werk 20%  
573 Mondeling literatuur 30%  
Totaal 100%

#### Bijzonderheden

De handelingsdelen dienen NB te zijn.  
Het eindexamen bestaat uit het centraal examen en het schoolexamen.  
Het examenprogramma bestaat uit de volgende domeinen:  
Domein A Leesvaardigheid  
Domein B Mondelinge taalvaardigheid  
Domein C Schrijfvaardigheid  
Domein D Argumentatieve vaardigheden  
Domein E Literatuur  
Domein F Oriëntatie op studie en beroep.

Het centraal examen heeft betrekking op domein A en domein D voor zover het analyseren en beoordelen betreft.  
Het schoolexamen heeft betrekking op:  
-de domeinen en subdomeinen waarop het centraal examen geen betrekking heeft;  
- indien het bevoegd gezag daarvoor kiest: een of meer domeinen of subdomeinen waarop het centraal examen betrekking heeft;  
- indien het bevoegd gezag daarvoor kiest: andere vakonderdelen, die per kandidaat kunnen verschillen

\* Indien dit handelingsdeel niet nb is afgesloten volgt uitsluiting van de daaropvolgende toets.

# Programma van toetsing en afsluiting

**Studie: HAVO**

**Vak: Nederlandse taal en literatuur**

SE	Omschrijving & eindtermen	Herkansing	type	vorm	weging	moment	duur
432	NN Spellen en formuleren C	<input checked="" type="checkbox"/>	T	S	10	toetsweek 3	75 min
551	Schrijfdossier C en D	<input type="checkbox"/>	HD	S	0	periode 5	
553	Schrijven C en D	<input checked="" type="checkbox"/>	T	S	30	toetsweek 5	180 min
561	Betogende voordracht B en D	<input checked="" type="checkbox"/>	T	M	10	contactmomer	8 min
562	LL literatuurgeschiedenis + gelezen werk (boek 6) E	<input checked="" type="checkbox"/>	T	S	20	toetsweek 6	45 min
571	Balansverslag C en E	<input type="checkbox"/>	HD	S	0	periode 7	
572	Literaturofficeer* C en E	<input type="checkbox"/>	HD	S	0	periode 7	
573	Mondeling literatuur B en E	<input checked="" type="checkbox"/>	T	M	30	toetsweek 7	15 min

# Programma van toetsing en afsluiting

Studie: HAVO

Vak: Engelse taal en literatuur

## Inleiding

**Methode:** Focus 4, uitgeverij Pearson

**Toegestane hulpmiddelen bij toetsen:** Woordenboek NL-EN en/of EN-NL bij Leesvaardigheid en Schrijfvaardigheid is toegestaan (mits zelf meegenomen). Een laptop en koptelefoon/oortjes zijn nodig bij Kijk- en luistervaardigheid (ook zelf meegenomen)

## Verdeling examinering CE/SE

Het examenprogramma bestaat uit de volgende domeinen:

### CE

- Domein A Leesvaardigheid - Het CE heeft betrekking op domein A

### SE

- Domein B Kijk- en luistervaardigheid - Dit domein bevat geen subdomeinen. Deze vaardigheid wordt getoetst in de toets Kijk- en luistervaardigheid

- Domein C Gespreksvaardigheid - Met subdomeinen C1 Gesprekken voeren en C2 Spreken. Deze vaardigheid en beide subdomeinen worden getoetst in de toets Gespreksvaardigheid

- Domein D Schrijfvaardigheid - Met subdomeinen D1 Taalvaardigheden en D2 Strategische vaardigheden. Deze vaardigheid en beide subdomeinen worden getoetst in de toets Schrijfvaardigheid

- Domein E Literatuur - Met subdomein E1 Literaire ontwikkeling. Dit wordt getoetst in de toets Literatuur

- Domein F Oriëntatie op studie en beroep - Dit domein bevat geen eindterm (zie SLO)

**Berekening eindcijfer:**  $((30 \cdot \text{cijfer } 551) + (10 \cdot \text{cijfer } 561) + (30 \cdot \text{cijfer } 562) + (30 \cdot \text{cijfer } 571)) / 100 = \text{SE-eindcijfer}$

**Bijzonderheden:** In HAVO moet het portfolio met minimaal een V zijn afgerond. Het tentamen Gespreksvaardigheid vindt plaats in duo's, 20 minuten per duo



# Programma van toetsing en afsluiting

**Studie: HAVO**

**Vak: Engelse taal en literatuur**

SE	Omschrijving & eindtermen	Herkansing	type	vorm	weging	moment	duur
551	Schrijfvaardigheid Domein D	<input checked="" type="checkbox"/>	T	S	30	toetsweek 5	90 min
561	Literatuur Domein E	<input checked="" type="checkbox"/>	T	S	10	toetsweek 6	60 min
562	Gespreksvaardigheid (in duo's) Domein C	<input checked="" type="checkbox"/>	T	M	30	toetsweek 6	20 min
571	Kijk- Luistertoets Domein B	<input checked="" type="checkbox"/>	T	S	30	toetsweek 7	75 min

# Programma van toetsing en afsluiting

Studie: HAVO

Vak: wiskunde A

## Inleiding

### Domeinen/eindtermen :

A: vaardigheden A1, A2, A3

B: Algebra en tellen B1, B2, B3

C: Verbanden C1, C2, C3, C4, C5

D: Verandering

E: Statistiek E1, E2, E3, E4, E5

**Toegestane hulpmiddelen:** Grafische rekenmachine

**Berekening eindcijfer :**  $(10 \cdot \text{toets442} + 28 \cdot \text{toets551} + 28 \cdot \text{toets561} + 34 \cdot \text{toets571}) / 100$

Domein	Subdomein	in CE	moet in SE	mag in SE
A Vaardigheden		X	X	
B Algebra en tellen	B1: Rekenen	X		X
	B2: Algebra	X		X
	B3: Telproblemen		X	
C Verbanden	C1: Tabellen	X		X
	C2: Grafieken, vergelijkingen en ongelijkheden	X		X
	C3: Formules met één of meer variabelen	X		X
	C4: Lineaire verbanden	X		X
	C5: Exponentiële verbanden	X		X
D Verandering			X	
E Statistiek	E1: Presentaties van data interpreteren en beoordelen	X		X
	E2: Data verwerken	X		X
	E3: Data en verdelingen	X		X
	E4: Statistische uitspraken doen	X		X
	E5: Statistiek met ICT		X	

# Programma van toetsing en afsluiting

**Studie: HAVO**

**Vak: wiskunde A**

SE	Omschrijving & eindtermen	Herkansing	type	vorm	weging	moment	duur
442	H7,H8 en vaardigheden 4 A, C1, C2, C4,D,E2	<input checked="" type="checkbox"/>	T	S	10	toetsweek 4	75 min
551	H9,H10 en vaardigheden 5 A, C2, C4, C5, E3	<input checked="" type="checkbox"/>	T	S	28	toetsweek 5	90 min
561	H11,H12 en vaardigheden 6 A, B1, B2, C1, C2, C3, C4	<input checked="" type="checkbox"/>	T	S	28	toetsweek 6	90 min
571	alle examenstof A, B1, B2, B3, C1, C2, C3, C4, E1, E2, E3	<input checked="" type="checkbox"/>	T	S	34	toetsweek 7	120 min

# Programma van toetsing en afsluiting

Studie: HAVO

Vak: wiskunde B

## Inleiding

### Domeinen/eindtermen :

A: vaardigheden A1, A2, A3

B: Functies, grafieken en vergelijkingen B1, B2, B3, B4

C: Meetkundige berekeningen C1, C2

D: Toegepaste analyse D1, D2, D3, D4

**Toegestane hulpmiddelen :** Grafische rekenmachine

**Berekening eindcijfer :**  $(10 \cdot \text{toets442} + 28 \cdot \text{toets551} + 28 \cdot \text{toets561} + 34 \cdot \text{toets571}) / 100$

Domein	in CE	moet in SE	mag in SE
A Vaardigheden	X	X	
B Functies, grafieken en vergelijkingen	X		X
C Meetkundige berekeningen	X		X
D Toegepaste analyse	X	X	

# Programma van toetsing en afsluiting

**Studie: HAVO**

**Vak: wiskunde B**

SE	Omschrijving & eindtermen	Herkansing	type	vorm	weging	moment	duur
442	H7,H8 en vaardigheden 4 C2, B1	<input checked="" type="checkbox"/>	T	S	10	toetsweek 4	75 min
551	H9,H10 en vaardigheden 5 A3, B1	<input checked="" type="checkbox"/>	T	S	28	toetsweek 5	90 min
561	H11,H12 en vaardigheden 6 A3, B1, D2	<input checked="" type="checkbox"/>	T	S	28	toetsweek 6	90 min
571	alle examenstof A1, A2, A3, B1, B2, B3, B4, C1, C2, D1, D2, D3, D4	<input checked="" type="checkbox"/>	T	S	34	toetsweek 7	120 min

### Inleiding

Domeinen:

Domein A Leesvaardigheid

Domein B Kijk- en luistervaardigheid

Domein C Gespreksvaardigheid (gesprekken voeren en spreken)

Domein D Schrijfvaardigheid Domein

E Literatuur Domein

F Oriëntatie op studie en beroep. Domein F heeft geen eindterm.

Toegestane hulpmiddelen : bij het CSE worden woordenboeken F-N en N-F toegestaan

---

# Programma van toetsing en afsluiting

**Studie: HAVO**

**Vak: Franse taal en literatuur**

SE	Omschrijving & eindtermen	Herkansing	type	vorm	weging	moment	duur
551	schrijfvaardigheid met woordenboek Domein D schrijfvaardigheid	<input checked="" type="checkbox"/>	T	D	28	toetsweek 5	70 min
561	Kijk- en Luistertoets (Cito) Domein B Kijk- en Luistervaardigheid	<input checked="" type="checkbox"/>	T	D	28	toetsweek 6	75 min
562	Gespreksvaardigheid Domein C Gespreksvaardigheid	<input checked="" type="checkbox"/>	T	M	28	toetsweek 6	20 min
571	literatuur dossier en toets Domein E Literatuur en Domein A leesvaardigheid	<input checked="" type="checkbox"/>	T	S	16	toetsweek 7	90 min

# Programma van toetsing en afsluiting

Studie: HAVO

Vak: Duitse taal en literatuur

## Inleiding

**Methode:** Na Klar!, Malmberg

**Toegestane hulpmiddelen bij toetsen:** Woordenboek Duits/Eerste taal /Duits  
Gevolgen van niet meenemen hulpmiddelen: Er mag niet worden uitgewisseld, de opdracht zal dan zonder de hulpmiddelen gemaakt moeten worden.

### Verdeling Examinering CE/SE: (Eindtermen)

**CE:** Domein A: *Leesvaardigheid*. Deze vaardigheid is verwerkt in het CE.

**SE:** Domein B: *Luister- en kijkvaardigheid*. Deze vaardigheid is verwerkt in toets dutl571: Kijk- en Luisteroets

Domein C: *Gespreksvaardigheid*. Deze vaardigheid is verwerkt in toets dutl551:

Spreektoets

Domein D: *Schrijfvaardigheid*. Deze vaardigheid is verwerkt in toets dutl561:

Schrijftoets

Domein E: *Literatuur*. Deze inhoud is verwerkt in toets dutl572: Literatuur

Domein F: *Oriëntatie op leren en werken*. Deze vaardigheid is verwerkt in toets dutl551: Spreektoets

**Berekening eindcijfer:**(dutl551 + dutl561 + dutl571 + dutl572):4



## Programma van toetsing en afsluiting

**Studie: HAVO**

**Vak: Duitse taal en literatuur**

SE	Omschrijving & eindtermen	Herkansing	type	vorm	weging	moment	duur
551	Spreektoets C F	<input checked="" type="checkbox"/>	T	M	25	toetsweek 5	20 min
561	Schrijftoets D	<input checked="" type="checkbox"/>	T	D	25	toetsweek 6	45 min
571	Kijk- en luistertoets B	<input type="checkbox"/>	T	D	25	toetsweek 7	60 min
572	Literatuurtoets E	<input checked="" type="checkbox"/>	T	S	25	periode 7	45 min

# Programma van toetsing en afsluiting

Studie: HAVO

Vak: geschiedenis

## Inleiding

Boek Geschiedenis Werkplaats Havo Bovenbouw 3e editie en Examenkaternen

Domeinen: A historisch besef, B oriëntatiekennis, C thema's, D geschiedenis van de rechtsstaat en de parlementaire democratie en E oriëntatie op studie en beroep

Bij elke toets kunnen ook elementen van vorige perioden gevraagd worden  
De domeinen A en B worden op het CE getoetst. De domeinen A, B, C, D en E in het SE

Berekening cijfer: alle toetsen worden opgeteld volgens de erbij vermelde weging en dan gedeeld door 100

De verklaring van de codes is als volgt: het eerste cijfer is het schooljaar (klas 4 of 5) het tweede getal is de periode waarin de toets wordt gegeven het derde getal geeft aan de hoeveelste toets dit in die periode is. Bijv.: 412 is klas vier, eerste periode, de tweede toets.

---

# Programma van toetsing en afsluiting

Studie: HAVO

Vak: geschiedenis

SE	Omschrijving & eindtermen	Herkansing	type	vorm	weging	moment	duur
411	Prehistorie AB	<input type="checkbox"/>	T	S	5	periode 1	45 min
412	Prehistorie en oudheid (Thema Griekse cultuur) ABCD	<input checked="" type="checkbox"/>	T	S	10	toetsweek 1	45 min
421	Vroege Middeleeuwen AB	<input type="checkbox"/>	T	S	5	periode 2	45 min
422	Middeleeuwen ABD	<input checked="" type="checkbox"/>	T	S	10	toetsweek 2	45 min
431	Ontdekkingen en Reformatie AB	<input type="checkbox"/>	T	S	5	periode 3	45 min
432	Ontdekkingen, Reformatie en Republiek in 17de eeuw ABD	<input checked="" type="checkbox"/>	T	S	10	toetsweek 3	45 min
441	Absolutisme, Wetenschap. Revolutie en Verlichting ABD	<input type="checkbox"/>	T	S	5	periode 4	45 min
442	Absolutisme, Wetenschappelijke Revolutie, Verlichting en Dem. Rev. ABCD	<input checked="" type="checkbox"/>	T	S	10	toetsweek 4	45 min
551	Negentiende Eeuw ABD	<input type="checkbox"/>	T	S	5	periode 5	45 min
552	Negentiende Eeuw ABD	<input checked="" type="checkbox"/>	T	S	10	toetsweek 5	45 min
571	Twintigste Eeuw, Contexten ABD	<input checked="" type="checkbox"/>	T	S	25	toetsweek 7	45 min

### Inleiding

Methode: BuitenLand (4e editie), uitgeverij Noordhoff

Toegestane hulpmiddelen: pen, liniaal, rekenmachine, woordenboek Nederlands, atlas.

### Verdeling examinering CE/SE

CE:

- A1. Geografische benadering.
- B2. Samenhangen en verschillen in de wereld.
- C2. Samenhangen en verschillen op aarde.
- D1. Gebiedskenmerken.
- E1. Nationale en regionale vraagstukken.

Mag op SE:

- B2. Samenhang en verschillen in de wereld. Deze vaardigheid zit verwerkt in toetsen (422, 551 en 571).
- C2. Samenhangen en verschillen op aarde. Deze vaardigheid zit verwerkt in toetsen (432, 561 en 571).
- D1. Gebiedskenmerken. Deze vaardigheid zit verwerkt in een toets (571).
- E1. Nationale en regionale vraagstukken. Deze vaardigheid zit verwerkt in toetsen (412 en 442).

Moet op SE:

- A1. Geografische benadering. Deze vaardigheid zit verwerkt in toetsen (412, 422, 432, 442, 551, 561 en 571) en in de praktische opdracht (443).
- A2. Geografisch onderzoek. Deze vaardigheid zit verwerkt in de praktische opdracht (443).
- B1. Gebieden op grens van arm en rijk. Deze vaardigheid zit verwerkt in een toets (422).
- B3. Mondiale processen en lokale effecten. Deze vaardigheid zit verwerkt in toetsen (551 en 571).
- C1. Samenhangen en verschillen op regionaal niveau. Deze vaardigheid zit verwerkt in toetsen (432, 561 en 571).
- C3. De aarde als natuurlijk systeem en lokale effecten. Deze vaardigheid zit verwerkt in toetsen (432 en 571).
- D2. Actuele vraagstukken. Deze vaardigheid zit verwerkt in een toets (571).
- E2. Regionale en lokale vraagstukken. Deze vaardigheid zit verwerkt in toetsen (412 en 442) en in de praktische opdracht (443).

Berekening eindcijfer SE: (cijfer 412 + cijfer 422 + cijfer 432 + cijfer 442 + cijfer 443 + cijfer 551 + cijfer 561 + cijfer 571) : 100

### Bijzonderheden:

PO eigen omgeving is een werkstuk. Daarom wordt hier geen tijdsduur aangegeven. De voortgangstoetsen (VT) tellen alleen mee voor de overgang en niet voor het SE-cijfer.

# Programma van toetsing en afsluiting

**Studie: HAVO**

**Vak: aardrijkskunde**

SE	Omschrijving & eindtermen	Herkansing	type	vorm	weging	moment	duur
412	H. 1, intro t/m par. 6 A1, E1, E2	<input checked="" type="checkbox"/>	T	S	10	toetsweek 1	60 min
422	H. 2, intro t/m par. 9 A1, B1, B2	<input checked="" type="checkbox"/>	T	S	11	toetsweek 2	60 min
432	H. 3, intro t/m par. 8, 10 A1, C1, C2, C3	<input checked="" type="checkbox"/>	T	S	11	toetsweek 3	60 min
442	H4, intro t/m par 6 A1, E1, E2	<input checked="" type="checkbox"/>	T	S	10	toetsweek 4	60 min
443	PO eigen omgeving A1, A2, E2	<input checked="" type="checkbox"/>	PO	S	10	periode 4	
551	H1, intro t/m par 9 + H4 A1, B2, B3	<input checked="" type="checkbox"/>	T	S	15	toetsweek 5	60 min
561	H2, intro t/m par 6 + H5 A1, C1, C2	<input checked="" type="checkbox"/>	T	S	15	toetsweek 6	60 min
571	H1, intro t/m 9, H2, intro t/m 6, H3, intro t/m 6 A1, B2, B3, C1, C2, C3, D1, D2	<input checked="" type="checkbox"/>	T	S	18	toetsweek 7	60 min

# Programma van toetsing en afsluiting

Studie: HAVO

Vak: natuurkunde

## Inleiding

Domeinen: zie syllabus havo natuurkunde versie 2022

Toegestane hulpmiddelen: Binas zesde druk en gewone of grafische rekenmachine

Berekening eindcijfer: Gewogen gemiddelde van alle toetsen en PO

\*\*uit vier subdomeinen moeten er twee worden gekozen

# Programma van toetsing en afsluiting

**Studie: HAVO**

**Vak: natuurkunde**

SE	Omschrijving & eindtermen	Herkansing	type	vorm	weging	moment	duur
432	Praktische Opdracht. Zie bestanden in Teams. Domein A, H, I	<input type="checkbox"/>	PO	PS	15	periode 3	
551	H1 t/m 8 Overal natuurkunde + een keuzehoofdstuk** Domein A, H, C, G, B, D	<input checked="" type="checkbox"/>	T	S	25	toetsweek 5	60 min
561	H1 t/m 10 Overal natuurkunde + een keuzehoofdstuk** Domein A, H, C, G, B, D, F	<input checked="" type="checkbox"/>	T	S	25	toetsweek 6	60 min
571	H1 t/m 12 Overal natuurkunde Domein A, H, C, G, B, D, E	<input checked="" type="checkbox"/>	T	S	35	toetsweek 7	90 min

### Inleiding

#### Methode:

Voor het vak scheikunde op de Havo, in de periode van 2023 tot 2025, wordt de lesmethode "Chemie Overal 4 havo 5e editie (Flex)" en "Chemie Overal 5 havo 5e editie (Flex)" van uitgeverij Noordhoff gebruikt.

#### Toegestane hulpmiddelen bij toetsen:

Bij het afnemen van toetsen zijn de volgende hulpmiddelen toegestaan: een pen, potlood, rekenmachine met basisbewerkingen (een grafische rekenmachine is niet toegestaan), geodriehoek/liniaal, gum en de Binas 6e editie.

#### Verdeling examinering CE/SE

In het CE zijn alle domeinen verplicht die niet verplicht zijn in het SE. Alle domeinen die verplicht zijn in het SE, zijn niet verplicht in het CE. De leerstof die alleen in het SE behandeld wordt, is verspreid over verschillende hoofdstukken en duidelijk gemarkeerd. In havo 5 zullen alle (sub)domeinen A t/m G5 worden getoetst door middel van een T-toets.

(Sub)domeinen CE: Alle domeinen, m.u.v. C4, C5, D2, D4, E2, E3, F4, F5, G3, G4, G5. Zie [Syllabus](#).

(Sub)domeinen die mogen op SE: Alle domeinen, m.u.v. A, C4, C5, D2, D4, E2, E3, F4, F5, G3, G4, G5. Zie [Syllabus](#).

(Sub)domeinen die moeten op SE: A, C4, C5, D2, D4, E2, E3, F4, F5, G3, G4, G5. Zie [Syllabus](#)

#### Berekening eindexijfer:

$(\text{cijfer51x25} + \text{cijfer52x8} + \text{cijfer561x25} + \text{cijfer571x34} + \text{cijfer572x8}) : 100$

#### Bijzonderheden:

Alle toetsen in leerjaar 4 zijn VT-toetsen en alle toetsen in leerjaar 5 zijn T-toetsen



# Programma van toetsing en afsluiting

**Studie: HAVO**

**Vak: scheikunde**

SE	Omschrijving & eindtermen	Herkansing	type	vorm	weging	moment	duur
551	Basen, reacties en energie en redoxreacties (H8, H9, H10 Herh.H7) A10, B1, B4, C1 t/m C4, C6, C7, D1, E2, F1, F3, G2	<input checked="" type="checkbox"/>	T	S	25	toetsweek 5	90 min
552	(Keuze)opdrachten A1 t/m A3, A5 t/m A12	<input type="checkbox"/>	PO	PS	8	toetsweek 5	
561	Kunststoffen en chemie van het leven (H11, H12 Herh.H6, H10) B4, B5, C1, C3, C8, D3, E1, G1	<input checked="" type="checkbox"/>	T	S	25	toetsweek 6	90 min
571	Duurzaam produceren en examentraining (H13, H14 Herh.H1 t/m 12 A t/m G5	<input checked="" type="checkbox"/>	T	S	34	toetsweek 7	120 min
572	Praktische opdracht A1 t/m A3, A5 t/m A12	<input type="checkbox"/>	PO	P	8	toetsweek 7	

# Programma van toetsing en afsluiting

Studie: HAVO

Vak: biologie

## Inleiding

1. Nectar 4 havo 4e editie Noordhof.
2. Binas en eenvoudige rekenmachine. (voor iedere toets toegestaan)
- 3.

CE Toetsen:

Stofwisseling van de cel (B2), Stofwisseling van organisme (B3), Zelfregulatie van het organisme (B4), Afweer van het organisme (B5), Waarneming door het organisme (B7), Regulatie van ecosystemen (B8), Zelforganisatie van cellen (C1), Interactie in ecosystemen (D4), Erfelijke eigenschap (E4), Selectie (F1), Soortvorming (F1).

SE toetsen:

Eiwitsynthese (B1), Beweging van het organisme (B6), Zelforganisatie van het organisme (C2), Zelforganisatie van ecosystemen (C3), Moleculaire interactie (D1), Gedrag en interactie (D2), Seksualiteit (D3), DNA replicatie (E1), Levenscyclus van een cel (E2), Voortplanting van het organisme (E3), Biodiversiteit (F3).

4. (Biol443 + Biol 552 + Biol564 + Biol573) : 4

5. Alle praktische opdrachten in leerjaar 4 en 5 zijn voor NB.

6. Ieder onderdeel is te herkennen om het voldoende te kunnen afsluiten. Beheersing staat op nr. 1

# Programma van toetsing en afsluiting

**Studie: HAVO**

**Vak: biologie**

SE	Omschrijving & eindtermen	Herkansing	type	vorm	weging	moment	duur
411	Practicum Osmose C1	<input checked="" type="checkbox"/>	PO	P	0	periode 1	
412	Practicum Microscopie C1, E2	<input checked="" type="checkbox"/>	PO	P	0	periode 1	
431	Practicum Voedingsstoffen aantonen A	<input checked="" type="checkbox"/>	PO	P	0	periode 3	
432	Practicum Enzymactiviteit A, B2, D1	<input checked="" type="checkbox"/>	PO	P	0	periode 3	
441	Practicum Zaadkieming en abiotische factoren E	<input checked="" type="checkbox"/>	PO	P	0	periode 4	
442	Practicum Meelwormen en energie C3	<input checked="" type="checkbox"/>	PO	P	0	periode 4	
443	Toets 4 - Nectar 4e editie Hfd 5 tm 8 B2, B3, B4, B8, C1 t/m C3, D1, D4	<input checked="" type="checkbox"/>	T	S	25	toetsweek 4	90 min
551	Practicum Anatomie krab en zeester F	<input checked="" type="checkbox"/>	PO	P	0	periode 5	
552	Toets 5 - Nectar 4e editie Hfd 9, 10, 2 E1, E2, E4, F	<input checked="" type="checkbox"/>	T	S	25	toetsweek 5	90 min
561	Practicum Hart en Bloedsomloop B2, B3, B4, B5, C1, C2, D1	<input checked="" type="checkbox"/>	PO	P	0	periode 6	
562	Practicum Coach bloedsomloop B2, B3, B4, B5, C1, C2, D1	<input checked="" type="checkbox"/>	PO	P	0	periode 6	
563	Practicum Longvolume B2, B3, B4, B5, C1, C2, D1	<input checked="" type="checkbox"/>	PO	P	0	periode 6	
564	Toets 6 - Nectar 4e editie Hfd 11, 12, 6 B2, B3, B4, B5, C1, C2, D1	<input checked="" type="checkbox"/>	T	S	25	toetsweek 6	90 min
571	Practicum Zintuigen B2 t/m B7, C1 en C2, D1	<input checked="" type="checkbox"/>	PO	P	0	periode 7	
572	Practicum Kermis van het oog B2 t/m B7, C1 en C2, D1	<input checked="" type="checkbox"/>	PO	P	0	periode 7	
573	Toets 7 - Nectar 4e editie Hfd 11 tm 14 B2 t/m B7, C1 en C2, D1	<input checked="" type="checkbox"/>	T	S	25	toetsweek 7	120 min

# Programma van toetsing en afsluiting

Studie: HAVO

Vak: economie

## Inleiding

**Methode:** LWEO (lesbrieven)

**Toegestane hulpmiddelen bij toetsen:** pen, potlood, 'standaard' rekenmachine (grafische rekenmachine en rekenmachine op telefoon zijn niet toegestaan), liniaal/geodriehoek, gum

### Eindtermen SE

#### Toet op SE:

- Domein A: Vaardigheden
- Domein B: Concept schaarste
- Domein C: Concept ruil
- Domein J: Onderzoek en experiment (onderzoek en experiment zitten verweven in de lessen van de verschillende onderdelen)
- Domein K: Keuzeonderwerpen (lesbrief keuzegedrag)

#### Mag op SE:

- Domein D: Concept markt
- Domein E: Concept ruilen over de tijd
- Domein F: Concept samenwerken en onderhandelen
- Domein G: Concept risico en informatie
- Domein H: Concept welvaart en groei
- Domein I: Goede tijden slechte tijden

**Berekening eindcijfer:** (cijfer 441 x 15 + cijfer 551 x 25 + cijfer 561 x 25 + cijfer 571 x 35) ÷ 100

**Bijzonderheden:** In leerjaar 4 worden de keuzeonderwerp afgesloten. De onderwerpen die in het CE zitten worden tevens getoetst in de SE's. Voor meer informatie over de eindtermen verwijst ik naar de syllabus economie: [syllabus\\_economie\\_havo\\_2023\\_versie\\_2.pdf](#) (examenblad.nl)

## Programma van toetsing en afsluiting

**Studie: HAVO**

**Vak: economie**

SE	Omschrijving & eindtermen	Herkansing	type	vorm	weging	moment	duur
441	Lesbrief vragers en aanbieders en Lesbrief keuzegedrag A,K, D1, D2, D3, D4, D5, D6, D7, D8, D9, G1, G2, H1, H4, J	<input checked="" type="checkbox"/>	T	S	15	toetsweek 4	90 min
551	Lesbrief Markt en Overheid A, D1, D2, D3, D4, D5, D6, D7, D8, D9, F1, F2, F3, H2, H4,	<input checked="" type="checkbox"/>	T	S	25	toetsweek 5	100 min
561	Lesbrief Verdienen en Uitgeven, Lesbrief Jong en Oud A, D8, E1, E2, F1, F2, G1, G2, G3, H1, H2, H3, H4, I1, I2	<input checked="" type="checkbox"/>	T	S	25	toetsweek 6	100 min
571	Lesbrief Vragers en aan bieders, Lesbrief Jong en oud, Lesbrief Marl A t/m I	<input checked="" type="checkbox"/>	T	S	35	toetsweek 7	180 min

# Programma van toetsing en afsluiting

Studie: HAVO

Vak: bedrijfseconomie

## Inleiding

**Methode:** LWEO (lesbrieven)

**Toegestane hulpmiddelen bij toetsen:** pen, potlood, 'standaard' rekenmachine (grafische rekenmachine en rekenmachine op telefoon zijn niet toegestaan), liniaal /geodriehoek, gum

## Eindtermen SE

### Moet op SE:

- Domein A: Vaardigheden
- Domein B: Van persoon naar rechtspersoon
- Domein C: Interne organisatie en zelfredzaamheid (C1: interne organisatie)
- Domein D: Investeren en financieren (D1: Investeren)
- Domein E: Marketing (E1: Doel van organisatie van marketingactiviteiten)
- Domein H: Keuzeonderwerpen

### Mag op SE:

- Domein C: C2: personeelsbeleid
- Domein D: D2 financieren
- Domein E: E2: Marketingbeleid
- Domein F: Financieel beheer
- Domein G: Verslaggeving

**Berekening eindcijfer:** (cijfer 443 x 10 + cijfer 551 x 30 + cijfer 561 x 30 + cijfer 571 x 30) ÷ 100

**Bijzonderheden:** In leerjaar 4 worden de keuzeonderwerp afgesloten. De onderwerpen die in het CE zitten worden tevens getoetst in de SE's. Voor meer informatie over de eindtermen verwijs ik naar de syllabus economie "Syllabus bedrijfseconomie havo 2023 versie 4.pdf (examenblad.nl)

# Programma van toetsing en afsluiting

**Studie: HAVO**

**Vak: bedrijfseconomie**

SE	Omschrijving & eindtermen	Herkansing	type	vorm	weging	moment	duur
443	Keuzeonderwerp A, B, E, H	<input type="checkbox"/>	T	S	10	toetsweek 4	
551	Financiële zelfredzaamheid (FZ) Eigen bedrijf starten (BS) A, B, E	<input checked="" type="checkbox"/>	T	S	30	toetsweek 5	90 min
561	FZ, BS en onderneem het zelf (OHZ), Marktverovering (MV) en Final A, B, C, D, E en G	<input checked="" type="checkbox"/>	T	S	30	toetsweek 6	90 min
571	Alle eindtermen A t/m G	<input checked="" type="checkbox"/>	T	S	30	toetsweek 7	180 min

### Inleiding

Het examenprogramma NLT bestaat uit de volgende domeinen:

- Domein A Vaardigheden
- Domein B Exacte wetenschappen en technologie
- Domein C Aarde, natuur en heelal
- Domein D Gezondheid en veiligheid
- Domein E Technologische ontwikkeling
- Domein F Fundamenten van natuurwetenschap en technologie

Eisen NLT stichting examenprogramma

Het subdomein B1 moet minimaal een score van 6 punten hebben

Het subdomein B2 moet minimaal een score van 3 punten hebben

De (sub)domeinen C, D, E1 en E2 moeten allen minimaal een score van 3 punten hebben

Het examenprogramma O&O bestaat uit de volgende domeinen:

Domein A Algemene vaardigheden; Dit zijn vaardigheden die een algemeen, vakoverstijgend karakter hebben, maar wel van essentieel belang zijn bij het werken in projecten.

Domein B Denk- en werkwijzen van onderzoeken en ontwerpen; Dit zijn de denk- en werkwijzen die leerlingen zich eigen dienen te maken om ze te kunnen inzetten bij het onderzoeken en ontwerpen in bètatechnische beroepen en werkzaamheden.

Domein C Kernkwaliteiten; Hier gaat het om de competenties die leerlingen zich in het vak O&O eigen dienen te maken, het geheel van kennis, vaardigheden en houdingen voor een succesvolle carrière in een bètatechnisch beroep.

Domein D Werelden van bèta-techniek; Hier gaat het om het scala aan terreinen waarop natuurwetenschap en techniek een rol spelen, er mag gekozen worden (door docent of leerling) in welke van die werelden de leerling zijn kennis en kunde ten toon spreidt; in het havo moeten er twee gekozen worden, in het vwo drie.



# Programma van toetsing en afsluiting

**Studie: HAVO**

**Vak: o&o/nlt**

SE	Omschrijving & eindtermen	Herkansing	type	vorm	weging	moment	duur
421	O&O Project 1: syllabus met opdrachten wordt uitgereikt bij de proje A, B, C, D	<input type="checkbox"/>	T	PO	15	periode 2	
422	NLT Module 1: maatwerk, inachtneming eisen stichting NLT A,B,C,D,E,F	<input type="checkbox"/>	T	W	12	periode 2	
431	O&O Project 2: syllabus met opdrachten wordt uitgereikt bij de proje A, B, C, D	<input type="checkbox"/>	T	PO	15	periode 3	
432	NLT Module 2: maatwerk, inachtneming eisen stichting NLT A,B,C,D,E,F	<input type="checkbox"/>	T	W	12	periode 3	
441	O&O Keuze project: syllabus met opdrachten wordt uitgereikt bij de A, B, C, D	<input type="checkbox"/>	T	PO	20	periode 4	
442	NLT Module 3: maatwerk, inachtneming eisen stichting NLT A,B,C,D,E,F	<input type="checkbox"/>	T	W	16	periode 4	
551	NLT Module 4: maatwerk, inachtneming eisen stichting NLT B1, B2, C	<input type="checkbox"/>	T	W	20	periode 5	
561	NLT Module 5: maatwerk, inachtneming eisen stichting NLT A,B,C,D,E,F	<input type="checkbox"/>	T	W	20	periode 6	
571	NLT Module 6: maatwerk, inachtneming eisen stichting NLT A,B,C,D,E,F	<input type="checkbox"/>	T	W	20	periode 7	
572	O&O Meesterproef: syllabus met opdrachten wordt uitgereikt bij de p A, B, C, D	<input type="checkbox"/>	T	PO	50	periode 7	

# Programma van toetsing en afsluiting

Studie: HAVO

Vak: culturele kunstzinnige vorming

## Inleiding

Inleiding: Het vak CKV staat voor Culturele en Kunstzinnige Vorming. Je maakt in HAVO kennis met verscheidene vormen van kunst en cultuur, je doet eenvoudig onderzoek naar kunstdisciplines, doet ervaringen op en reflecteert op wat je ziet, hoort en doet.

Het examenprogramma bestaat uit de volgende domeinen:

Domein A: Verkennen  
Domein B: Verbreden  
Domein C: Verdiepen  
Domein D: Verbinden

Je eindcijfer is het gewogen gemiddelde van alle vakonderdelen uit het PTA

---

---

# Programma van toetsing en afsluiting

**Studie: HAVO**

**Vak: culturele kunstzinnige vorming**

SE	Omschrijving & eindtermen	Herkansing	type	vorm	weging	moment	duur
421	Lesopdrachten CKV, CZP, onderzoek project, workshops culturele d A1, A2, B3, B4, C5, C6	<input type="checkbox"/>	PO	S	15	periode 2	
422	KCA1 Reflectie op culturele activiteit FILM B3, B4, C6, C7	<input type="checkbox"/>	PO	S	10	periode 2	
431	Evaluatie voortgang / groen licht - bij voldoende beoordeling en bet	<input type="checkbox"/>	HD	SM	0	periode 3	
432	KCA2 Reflectie op culturele activiteit theater/dans/musical/muziek/r B3, B4, C6, C7	<input type="checkbox"/>	PO	S	10	periode 3	
433	KCA3 Reflectie op culturele activiteit theater/dans/musical/muziek/r B3, B4, C6, C7	<input type="checkbox"/>	PO	S	10	periode 3	
434	KCA4 Reflectie op culturele activiteit theater/dans/musical/muziek/r B3, B4, C6, C7	<input type="checkbox"/>	PO	S	10	periode 3	
441	Vorbereidende opdrachten, uitvoering en presentatie project C8,D9, D10, D11	<input type="checkbox"/>	PO	SM	30	periode 4	
442	Dossier H4 - terugkijken, evalueren, reflecteren D9, D10, D11	<input type="checkbox"/>	PO	S	15	periode 4	

### Inleiding

Het eindexamen bestaat uit het centraal examen en het schoolexamen.

Het schoolexamen heeft betrekking op de domeinen A, B en C van kunst algemeen en kunst beeldende vormgeving. Voor een uitleg van de domeinen zie de bijlage.

Het centraal examen is dat van het vak kunst (algemeen). Het centraal examen heeft betrekking op de domeinen B en C in combinatie met de vaardigheden uit domein A. De CEVO wijst uit domein C drie onderwerpen aan voor het havo-examen.

Berekening eindcijfer: cijfers vermenigvuldigd met de weging : totaal aantal wegingen  
= SE-cijfer

Domeinen Kunst algemeen: domein A vaardigheden, domein B invalshoeken voor reflectie, domein C onderwerpen

Domeinen Kunst beeldend: domein A vaktheorie, domein B praktijk, domein C oriëntatie op studie en beroep

<https://www.slo.nl/thema/vakspecifieke-thema/kunst-cultuur/kerndoelen>

---

## Programma van toetsing en afsluiting

**Studie: HAVO**

**Vak: kunst (beeldende vormgeving)**

SE	Omschrijving & eindtermen	Herkansing	type	vorm	weging	moment	duur
422	Toets Cultuur van de kerk De Bespiegeling H2 A, B, C (KUA)	<input checked="" type="checkbox"/>	T	D	5	toetsweek 2	90 min
442	Toets Cultuur van het moderne H8 De Bespiegeling A, B, C (KUA)	<input checked="" type="checkbox"/>	T	D	5	toetsweek 4	90 min
443	Praktisch beeldend werkstuk en reflectie (verbeelding) A, B, C (KUBV)	<input type="checkbox"/>	T	PS	15	periode 4	
551	Opdracht modernen/massacultuur A, B, C (KUA)	<input type="checkbox"/>	T	S	10	periode 5	
552	Praktisch beeldend werkstuk en reflectie(waarneming) A, B, C (KUBV)	<input checked="" type="checkbox"/>	T	PS	10	periode 5	
561	Toets Massacultuur De Bespiegeling H9 A, B, C (KUA)	<input checked="" type="checkbox"/>	T	D	15	toetsweek 6	90 min
571	Praktisch beeldend werkstuk (toegepast) A, B, C (KUBV)	<input type="checkbox"/>	T	P	10	periode 7	
572	Praktisch beeldend werkstuk Meesterstuk en reflectie (verbeelding) A, B (KUBV)	<input type="checkbox"/>	T	PS	20	periode 7	
573	Toets beeldende begrippen H1,3,4,5 en 6.3 A (KUBV) A,B (KUA)	<input checked="" type="checkbox"/>	T	S	10	toetsweek 7	45 min

# Programma van toetsing en afsluiting

Studie: HAVO

Vak: kunst (muziek)

## Inleiding

Inleiding:

Domein A = vaktheorie

Domein B = praktijk

Domein C = oriëntatie op studie en beroep

Berekening eindcijfer: cijfers vermenigvuldigd met de geweging : totaal aantal gewingen  
= SE-cijfer

NB: S = Schriftelijk, D = Digitaal, P = Praktisch, T = Tentamen, VT = Voortgangstoets,  
PO = Praktische Opdracht

\* Keuze-opdrachten en -hoofdstukken worden door de vaksectie bepaald

[13731 bijlage 1 Examenprogramma's havo-vwo 2007 definitief \(examenblad.nl\)](#)

Domeinen Havo muziek

[13731 bijlage 1 Examenprogramma's havo-vwo 2007 definitief \(examenblad.nl\)](#)

Domeinen Havo Kunst Algemeen

# Programma van toetsing en afsluiting

**Studie: HAVO**

**Vak: kunst (muziek)**

SE	Omschrijving & eindtermen	Herkansing	type	vorm	weging	moment	duur
411	Solfège, alg muziektheorie, muziekgeschiedenis * Domein A Vaktheorie, Subdomein A1, A2 en A3	<input checked="" type="checkbox"/>	T	D	5	toetsweek 1	90 min
412	Musiceeropdrachten Domein B Praktijk, Subdomein B1	<input type="checkbox"/>	PO	P	5	periode 1	
421	Examenonderwerp 1 kunst algemeen Domein A Vaardigheden, Domein B B1 t/m B6	<input checked="" type="checkbox"/>	T	D	5	toetsweek 2	90 min
422	Muciseeropdrachten Domein B Praktijk, Subdomein B1	<input type="checkbox"/>	PO	P	5	periode 2	
431	Solfège, alg muziektheorie, muziekgeschiedenis * Domein A Vaktheorie, Subdomein A1, A2 en A3	<input checked="" type="checkbox"/>	T	D	5	toetsweek 3	90 min
432	Musiceeropdrachten Domein B Praktijk, Subdomein B1	<input type="checkbox"/>	PO	P	5	periode 3	
441	Examenonderwerp 2 kunst algemeen Domein A Vaardigheden, Domein B B1 t/m B6	<input checked="" type="checkbox"/>	T	D	10	toetsweek 4	90 min
442	Muciseeropdrachten Domein B Praktijk, Subdomein B1	<input type="checkbox"/>	PO	P	10	periode 4	
551	Solfège, alg muziektheorie, muziekgeschiedenis * Domein A Vaktheorie, Subdomein A1, A2 en A3	<input checked="" type="checkbox"/>	T	D	10	toetsweek 5	90 min
552	Musiceeropdrachten Domein B Praktijk, Subdomein B1	<input type="checkbox"/>	PO	P	10	periode 5	
561	Examenonderwerp 3 kunst algemeen Domein A Vaardigheden, Domein B B1 t/m B6	<input checked="" type="checkbox"/>	T	D	15	toetsweek 6	90 min
562	Musiceeropdrachten Domein B Praktijk, Subdomein B1	<input type="checkbox"/>	PO	P	15	periode 6	
563	Oriëntatie op studie en beroep Domein C	<input type="checkbox"/>	HD	HD	0		
571	Solfège, alg muziektheorie, muziekgeschiedenis * Domein A Vaktheorie, Subdomein A1, A2 en A3	<input checked="" type="checkbox"/>	T	D	15	toetsweek 7	90 min

### Inleiding

#### Domeinen/eindtermen:

**Domein A:** De kandidaat kan op verantwoorde en perspectiefrijke wijze en met plezier in bewegende en regelende rollen deelnemen aan de bewegingscultuur, en kan aangeven in hoeverre hij daaraan -ook in de toekomst- kan en wil deelnemen.

**Domein B:** De kandidaat kan deelnemen aan een variëteit aan bewegingsactiviteiten, waarbij het gaat om:

- Verbreding (leren van nieuwe activiteiten) en verdieping (qua niveau, taken en contexten) van bewegingsactiviteiten die in de onderbouw zijn aangeboden.
- In elk geval uit het activiteitengebied spelen een slag- en loopspel, twee doelspelen en een terugslagspel, bij voorkeur door de kandidaat te kiezen.
- Minimaal twee door de kandidaat te kiezen bewegingsactiviteiten uit een door de school gedaan aanbod voor de activiteitengebieden turnen, atletiek, bewegen op muziek en zelfverdediging.
- Minimaal drie door de kandidaat te kiezen en voor de kandidaat nieuwe bewegingsactiviteiten die bij voorkeur niet tot één van de hierboven genoemde activiteitengebieden behoren.

**Domein C:** De kandidaat kan (samen met anderen) ondersteunende en leidinggevende rollen in bewegingssituaties vervullen, waarbij het gaat om:

- Bewegingssituaties inrichten, op gang brengen en op gang houden.
- Minimaal twee door de leerling te kiezen rollen van instructeur, coach/begeleider, scheidsrechter/jurylid en organisator.

**Domein D:** De kandidaat kan op basis van eigen ervaring met en inzicht in de betekenis van sport en bewegen voor de (beleving van) gezondheid in brede zin verantwoord omgaan met belasting en risico's in bewegingssituaties, en een trainingsprogramma opstellen dat past bij de eigen mogelijkheden.

**Domein E:** De kandidaat kan op grond van inzicht in de kenmerken van het aanbod en in de eigen wensen en mogelijkheden ten aanzien van sportdeelname een bewuste keuze maken uit het aanbod aan sport en bewegen in de samenleving.

**Berekening eindcijfer:** De bovengenoemde onderdelen worden beoordeeld met een O/V/G (O=1, V=2, G=3), waarbij het gemiddelde minimaal een V moet zijn.

#### Bijzonderheden:

De verantwoording van de beoordelingswijze en het afronden van de eindtermen is te vinden in het vakwerkplan van de sectie LO. Daarnaast is er voor de leerlingen een reader waarin onderstaande onderdelen worden toegelicht.



# Programma van toetsing en afsluiting

**Studie: HAVO**

**Vak: lichamelijke opvoeding**

SE	Omschrijving & eindtermen	Herkansing	type	vorm	weging	moment	duur
401	Eigen vaardigheid A/B	<input checked="" type="checkbox"/>	PO	P	1	LJ4	Zie opdr.instr.
402	Eigen vaardigheid A/B	<input checked="" type="checkbox"/>	PO	P	1	LJ4	Zie opdr.instr.
403	Bewegen en regelen A/B/C	<input checked="" type="checkbox"/>	PO	P	1	LJ4	Zie opdr.instr.
501	Sportoriëntatie A/B/D/E	<input checked="" type="checkbox"/>	PO	P	1	LJ5	Zie opdr.instr.
502	Eindgesprek A/E	<input checked="" type="checkbox"/>	PO	P	1	LJ5	Zie opdr.instr.

# Programma van toetsing en afsluiting

Studie: HAVO

Vak: maatschappijleer

## Inleiding

Dit programma is van toepassing op schooljaar 2023-2024. Het examen bestaat uit het schoolexamen. Het examenprogramma bestaat uit de volgende domeinen:

Domein A Vaardigheden  
Domein B Rechtsstaat  
Domein C Parlementaire democratie  
Domein D Verzorgingsstaat  
Domein E Pluriforme samenleving

Het schoolexamen heeft betrekking op domein A tot en met E, en indien het bevoegd gezag daarvoor kiest: andere vakonderdelen, die per kandidaat kunnen verschillen. Er wordt gewerkt met methode Dilemma. De praktische opdrachten worden door de docent uitgedeeld. Het cijfer voor het vak maatschappijleer maakt onderdeel uit van het combinatiecijfer. Alle behaalde cijfers bij elkaar opgeteld/ het aantal wegingen is het uiteindelijke eindcijfer.

# Programma van toetsing en afsluiting

**Studie: HAVO**

**Vak: maatschappijleer**

SE	Omschrijving & eindtermen	Herkansing	type	vorm	weging	moment	duur
411	Rechtsstaat Domein B, subdomein B1, B2, B3	<input checked="" type="checkbox"/>	T	S	15	periode 1	60 min
412	Praktische opdracht: de rechtsstaat Domein B, domein A, subdomein A1, A2	<input type="checkbox"/>	PO	P	10	periode 1	
421	Parlementaire democratie Domein C, subdomein C1, C2, C3	<input checked="" type="checkbox"/>	T	S	15	periode 2	60 min
422	Praktische opdracht: parlementaire democratie Domein C, domein A, subdomein A1, A2	<input type="checkbox"/>	PO	P	10	periode 2	
431	Verzorgingsstaat Domein D, subdomein D1, D2, D3, D4	<input checked="" type="checkbox"/>	T	S	15	periode 3	60 min
432	Praktische opdracht: de verzorgingsstaat Domein D, domein A, subdomein A1, A2	<input type="checkbox"/>	PO	P	10	periode 3	
441	Pluriforme samenleving Domein E, subdomein E1, E2, E3, E4	<input checked="" type="checkbox"/>	T	S	15	periode 4	60 min
442	Praktische opdracht: pluriforme samenleving Domein E, domein A, subdomein A1, A2	<input type="checkbox"/>	PO	P	10	periode 4	

# Programma van toetsing en afsluiting

Studie: HAVO

Vak: Profielwerkstuk

## Inleiding

Het profielwerkstuk heeft betrekking op een thema uit het profiel waarin de leerling onderwijs volgt. De criteria en uitleg zijn vastgelegd in een handleiding, deze wordt uitgereikt aan de leerlingen.

---

# Programma van toetsing en afsluiting

Studie: HAVO

Vak: Profielwerkstuk

SE	Omschrijving & eindtermen	Herkansing	type	vorm	weging	moment	duur
552	Resultaat profielwerkstuk	<input type="checkbox"/>		W/P	1		

\* Het eindcijfer van het profielwerkstuk is een onderdeel van het combinatiecijfer.

# Programma van toetsing en afsluiting

Studie: HAVO

Vak: rekenen 3F

## Inleiding

**Methode:** Numo

**Inhoud van de toets gaat over:** de domeinen:  
Getallen, Verhoudingen, Meten/Meetkunde, Verbanden.  
Voor het VMBO is het voorgeschreven niveau 2F

**Toegestane hulpmiddelen:** geen

**Berekening eindcijfer :** cijfer= eindcijfer

**Bijzonderheden:** Indien het behaalde cijfer 8,0 of hoger is dan kan de leerling aangeven een toets op 3F niveau (MBO) te maken tijdens het herkansingsmoment. De herkansing vindt plaats in leerjaar 4 periode 3. De kandidaat kiest welk van de cijfers op de cijferlijst wordt vermeld (2F of 3F) Deelname aan de toets is verplicht. NB. het resultaat wordt niet meegewogen in de slaag/zakregeling

---

# Programma van toetsing en afsluiting

**Studie: HAVO**

**Vak: rekenen 3F**

SE	Omschrijving & eindtermen	Herkansing	type	vorm	weging	moment	duur
561	3F Getallen; Verhoudingen; Meten en meetkunde; Verbanden	<input checked="" type="checkbox"/>	T	D	1	periode 6	90 min